ՔՈՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ ՀԱԶԱՐ Կ. ՊՈԼԻՍ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1900 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6—25 ՓԵՏՐ, 6 ՇԱՎ" 1317 24 ՓԵՏՐ" ՈՒ" 1315 Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,000

20 ՓԱՐԱ

ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ

20 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ ՓԻԶԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՑԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

"ՊՈՒԶԱՆԹԻՈՆ"
ادارهٔ جریدهٔ سیاسی غزته‌سی، صاحبی بوزانت کچیان
بوزانت کچیان
مطبعه‌دار دارالفنونی بابعالی جاده‌سی ۲۳-۲۵ نومرولی دائره‌ده مقیم دائرهٔ مخصوصه‌ده

ՀԱՋԱՐԹՈՒԵԱԿ "ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի

,,ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ,,Ի ԼՈՒՐՄԱՆ

Բիւզանդիոն այսօր իր 1,000րդ թիւը կ'հրատարակէ։ Անխափան Հազար թիւի հրատարակութիւնը մեծ բան մը չէ օրագրի մը կեանքին մէջ։ Բայց Թո՛ղ Թէ մեր մէջ պարբերական թերթերուն յեղյեղուկ, յարափոփոխ և անհաստատ վիճակն ու պայմանը ծանօթ իրողութիւններ են ի վաղուց անտի, միւս կողմէ՝ անտեսական, առեւտրական, հրատարակչական իսկապէս անճոռնի եւ անյագ չրջանի մը մէջ հիմնուած այս Հայթերթին արդէն 1,000 թիւ անթերի հրատարակելը՝ լարուած ժամացոյցի մը ճշտութեամբ ու կանոնաւորութեամբ՝ անխոտոր գոհունակութեան առիթ մ'է մեզ, և մեր հրապարակագրի իբր քառորդ դարու կեանքին ալ մեծագոյն վայելքն ու հաճոյքն է մեզ համար։

Ժամանակին դրամական ու առեւտրական ամէն ծանօթ խոչընդոտներէն զատ, Բիւզանդիոնի հրատարակումն իր սեփական կնճիռներն ալ ունեցաւ՝ իր չուրջը գրգռուած հակառակութեան զգացումներուն բերմամբ, զոր մանրամասնել հարկ չէ, և որք հեռեւանք էին մասամբ իր անաչառ քննադատ ոճին, ընկերային, կրօնային և վարչական իր հասարակ դաւանութեանց, մասամբ ալ իր գուած անժխտելի յաղողութենէն անբաժան հակակրութիւններու։ Անորոշելի ստութիւնները և այլ ամենայն ինչ փոքրուհոգի Թերթին և անոր հիմնադիր խմբագրին գէմ, բայց ո՛չ մին ընդասուելաց, ո՛չ միւսը, չնորհիւ ընթերցող և գաղղ հասարակութեան ողջմտութեան, և Բիւզանդիոն ամէն ժամանակէ աւելի քաջալերուած, ամէն ժամանակէ աւելի հաստատուն և ապահովուած վիճակով մը, կ'չարունակէ իր ճամբան, դիմելով դէպ ի Երկրորդ Հազարեակ մը, ընդ պաշտպանութեամբ Ն. Կ. Վեհափառութեան Տպագրական արտօնագրով Օրինաց, և ի վաստահութեամբ ժողովրդային գնահատման ու համակրութեան վրայ։

Մեր բարեպաշտ հայերը ու պապերը, երբ ուրախութեան օր մ'ունենային, ոչխար մը մատղ կ'ընէին, և աղքատներուն կ'բաշխէին որ օրհնեն կիրակը։ Հիմակ, անանկ մէկ—երկու ոչխար չի բաւեր, ա՛յնքան խիտ է ձմեռը՝ գաւառային բարձրաւանդակներու վրայ, երբ ազետաբեր Երաշտութիւնը կատղութեան այնքան ստուերաթիւ երամներ թողած է իր հետեւ։ Հիմա չի բաւեր մեր աւելցուածէն տալ անոնց։ Մեր կերածէն ալ, մեր առօրեայ պարէնէն ալ անոնց բաժին մը հանել կարենալու բարոյական կորովը պէտք է մեզ։ Որչա՜փ աւելի՝ երբ Աստուած օրհներ է մեր աշխատութիւնը, եւ երաշտութեան անյաղող չրջանի մը մէջ, արտաքին գոհունակութեան ճչագիտ առիթ մը պարգեւեր է մեզ։ Բիւզանդիոն կ'փափաքի իր Հազարերեակին ուրախութեան վրայ ուրիշ ուրախութիւն մը աւելցնել, քանի մը աղքատներ ալ՝ գէթ վայրկեան մը՝ իր ուրախութեան հաղորդակից ընելու ալ աւելի մեծ ուրախութիւնը։ Այս նպատակաւ, իր 1,000րդ թիւին առթիւ, 1,000 ղրչ. ոսկեդրամ (10 լիրա) կ'դնէ Որբոց եւ Կարօտելոց Նախախնամական բարեգործ Ինամակալութեան Ամէն. Ս. Նախագահին տրամադրութեան ներքեւ, որպէս զի սա իր յարմար դատած կերպով գործածէ յօգուտ կարօտելոց։

Ի վերջ իր անգրաճիկ Տարեշրջանին, Բիւզանդիոն, 1,500 ղրչ. իր անգրանիկ լուսան նուիրելով յօգուտ կարօտելոց, իր ընթերցողներուն հետ ժամադիր եղած էր 1,000րդ թիւին։ Այսօր ալ, խորին չնորհակալութիւն յայտնելով իրենց հաստատամտութեան ու համակրութեան համար, լաւագոյն բարեմաղթութիւնը կ'ընէ ե՛ւ իրենց համար, ե՛ւ իրեն համար,— գոչելով՝ Յ'ՏԵՍՈՒԹի'ՒՆ 2,000րդ ԹԻԻԻՆ։

Բիւզանդ Քէչեան

ՍՍՈՑ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԵՐՆ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՆՈՑ ԱՒԱԳ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

Դ.

(Ս. ՍՈՓԻԱ.)

Քրիստոնէական նախնի դարուց ընդհանրական ջերմեռանդական հաւատքովն և կրօնական երկիւղածութեամբն ուր մեր ցեղային մեծատուններն ու տանտիրական նահապետաթոռոյ ու հայրապետաշուք գերդաստանապետք էս, ուր ուրեք որ յատիտ և յերկրպագութիւն երթային նշանաւոր Ս. Տեղեաց, հոն նոր Վանք մը, եկեղեցի մը, Աւանդատուն մը, Դարպաս մը, Լուսաղբիւր մը, Խաչքար մը, և վերջապէս, ո՛և իցէ բարեգործական հանրօգուտ հաստատութիւն մը կ'հիմնարկէին ի յիշատա՛կ իրենց նախնեաց կամ ննջեցելոց, կամ ոտնկի Սուրբի մը ու Սրբուհւոյ մը անուան։ Ասոր համար է որ ժամանակին հազար և մէկ եկեղեցիներ ունեցած ենք այսօրուան Ռուսահայ գաղաքներէն մէկուն մէջ։ Ծ'ներկնա՝ 24 վանքեր (զարդիս մաս մը հաստատ, և մաս մը՝ կիսականգուն) ունինք, և ո՛վ գիտէ, որքա՜ն ալ եկեղեցիներ կային հո՛ն, երկրաշարժէն փլած, որոց խառնիճաղն աղագաւ այդ աստուածաբեալ քաղաքը՝ նկուղայ յորջորջած է, և ստուգաբաններէն ալ՝ «եկեղեցիներու Վիճակ» մեկնուած։

Ըստ ատենագրութեան, վանայ մէջ և ի շրջակայս՝ 150 վանքեր և 700ի մօտ եկեղեցիներ և ագօր-ատեղիներ եղած են։

Ի Պաղեստին, 72 վանքեր կ'գտնէին, որոցմէ ցարդ կ'մատնանիշուին Նորավանքն ու երիցվանքը։ Նոյնպէս կ'յիշուին՝ Ս. Գեորգայ, Զաքեհասանի, Գազատնի, Կառնագուռց, Կոստանդեայ, Զատկեաց, Մոկաց, Մզդխաղեանց, Սանատունեաց, Կողբայ, Դերձնաց, Կաղանդաւորաց, Մարասայ, Արցախայ, Տաչրացւոց, Ամասարայ և այլ բազում վանքերը, որոնք լաւ դասակարգի ազգայինք, իբրև բարեպաշտութեան կոթող՝ կանգնել տուած էին յանմոռաց յիշատակ իրենց բարեպաշտ գերդաստաններու նահապետաց։

Նոր—Զուղայի մէջ, ուր այսօր 12,000 տուն Հայ գաղթականութենէն, 700—800 տուն մնացած է, 24 եկեղեցիներ դեռ կ'գտնուին։

Տփղիսու 26 եկեղեցիներէն մէկ քանին(*) տեզայն ազնուապետականաց դասուն կ'վերաբերին։

Եւ նոյն իսկ ժայրաքաղաքիս և արուարձանաց մէջ, եկեղեցիներէն չատերը՝ ժամանակակից Ամիրաներուն ոմանց նախամեռնութեամբը կամ առատաձեռնութեամբը կառուցուած չե՞ն։

1865—1866ի, 1878ի, 1882ի եւ 1893ի ընդարձակ ուղեւորութիւններս մէջ՝ ի Սեբաստիա, յԵրուսաղէմ, ի Սեաս, յԷջմիածին, ի Գեղարդ, յԱլաթամար, ի Մուշ, ի Կիլիկիա, մէկ խօսքով՝ ուր որ գացինք, մեծաւ մասամբ տեսանք յարակից 3—4 և մինչև իրարու մօտիկ եօթնի չափ եկեղեցիները։

Չի զարմացանք, նոյնը պատահելով Սիսի մէջ ալ, ուր այնչափ ժողովրդանուէր եկեղեցիներու քով՝ բարեպաշտներուն ալ իւրաքերտ յատուկ եկեղեցիները, վանքերն ու ուխտատեղիները կային, ինչպէս են՝ Ս. Վասիլ, Ս. Սարգիս, Ս. Թադէոս Աստուածածին, Ս. Մարթանէ, Կոթողիկէ, Ս. Լուսաւորիչ, Ձիթնաւորաց կամ Խորին—Անապատ, Գայլու Վանք կամ Ջերմ—Աղբիւր, որ Ս. Աստուածածնայ Խնամեան Նոխրեալ մեհեանն մ'է։

Ասոնցմէ զատ, Սոյ Մայրավանքին պզտիկ դրան պարապին դուրս՝ վանքին ներքեւէն բղխող պաղիկ փոքրիկ աղբիւր մը կայ, որոյ անունն է՝ Դպրաց կամ «Դարպասի Աղբիւր», զոր օտարներն ալ կ'յորջորջեն մեհեանին անունով։

Թէեւս հին ատեն եկեղեցւոյ մը տեղ ըլլալուն, կամ Լուսաղբիւր գըտնուելուն համ այսպէս անուանուած ըլլայ։

Արդէն ի Սիս, Ս. Սոփիա մեծ եւ կեդրոնացոյց ժողով կային ուրիշ ժամանակակից դարպասներ ալ, զոր օր. Հիւանդանոց, Աղքատանոց, եկեղեցւոյն Գանձատունը, ապարանքի հոյակապութեամբ վանատուն, Աղաւնոց, զանգակատան նման հսկայ չինուածքներ ևլն. որոց ընդհանուր առմամբ տեզական բարբառով՝ Դպրաց անունը կուտային։

16րդ դարուն մէջ ի Սիս ճանապարհորդող օտարազգի երկու եկեղեցականներ ալ՝ վկայած ու յիշած են իրենց ուղեգրութեանց մէջ ի Սիս Ս. Փրկիչ և Ս. Սոփիայէ զատ, 12 եկեղեցիներ և մատուռներ ևս կանգուն տեսած ըլլալին։

Ինչ որ ալ ըլլան, Սոյ ազգայնոց չինած եկեղեցիներուն մէջ, ամէնէն հռչակաւորը, հրաշակառոյցն ու ճարտարապետական տեսակէտով՝ գլուխ գործոցն է՝ Ս. Սոփիա Մայր-եկեղեցին, որուն ճարտարապետն եղած է Հեթում անունով ՀՀկը (**), որ սակս Հեթմաչէն ալ բսուած է այդ չքնաղակերտ տաճարը։ Միւնոյն դարուն Տարսոնի մէջ ալ՝ ունեցեր ենք Ս. Սոփիա անուամբ եկեղեցի մը։ Տարսո՜ն, որ 10րդ դարուն վերջերը՝ Աբգեպիսկոպոսական թեմագլուխ էր, և ատ նստած է ի մէջ այլոց, Ս. Ներսէս Լամբրունեցին։ Տարսոնի Ս. Սոփիա եկեղեցւոյն կաթողիկէն «յոյժ վայելչազարդ և պաղպաջուն կՀէիւք» նկարագրուած է տարեգրութեան մէջ։ 1226ին, կոստանդին կաթողիկոս եկեղեցական մեծ հանդէսներ կատարած է Ս. Սոփիայի մէջ։ Տարսոն այս Ս. Սոփիային զատ ունէր նաև առաքելահիմն Ս. Աստուածածին, Ս. Թեոդորոս, Ս. Գօզաս, Ս. Ստեփաննոս, Ս. Առաքելոց, Ս. Զաքէոս նէա—Մկրտիչ, և Ս. Սարգիս եկեղեցիներ։ Սակայն այժմ միայն Ս. Աստուածածին եկեղեցին կանգուն եւ վերաշինուած է չուրջ քսան տարիներ առաջ։ այս առիթս կզրգ մը Թանկագին եկեղեցական հնութիւնները գըտնուած, բայց հրդեհի և երկաչափի պատճառաւ փճացած, ցիրուցան եղած են։

Իսկ Սոյ Ս. Սոփիայի համաբ՝ մանաւանդ Առաքելներու Թուով, ժամանակակից տեղական չորերը մեծ խնամք տարած, բարեգործութիւնները ըրած, և Թանկագին յիշատակներ թողած են հո՛ն, ուր չատ անգամ կը յաճախէին Սոյ Արքեպիսկոպոսներն և Կիլիկիոյ Հայրապետները, և եկեղեցական հանդիսութեանց և կաթողիկոսական ժողովոց կ'նախագահէին։

1187 Թուականէն յետոյ կառուցուած է Ս. Սոփիան, և ժամախտագրի մը խօսքին նայելով մինչեւ 1211ի, Սոյ մէջ տակաւին Արքեպիսկոպոսարան իսկ չկայ եղեր։ Սակայն 1283 Յունուար 6ին, Ս. Մինգեան և Մկրտութեան Խորհուրդ Մեծը՝ մեծաշուք հանդիսութեամբ կատարուած է Ս. Սոփիայի մէջ, ինչպէս և Յօրհնեաց հանդէսն առ եղերբ գետոյն Սոյ։

1290ին, Հռոմկլայեցի Ստեփաննոս կաթողիկոսի ժամանակ այս մայր—տաճարին մէջ եկեղեցականներէ և աշխարհականներէ կազմեալ ժողովք գումարուած է, Հայոց ընդհանրական Հայրապետութեան Աթոռը Հռոմկլային ի Սիս փոխադրելու համար։

Իսկ կաթողիկոսարանն ի Սիս հաստատուելէն երեք տարի ետքը եկեղեցական մեծաճառնդէս ընտրութիւններ և չքեղազարդ օծութիւններ տեղի ունեցած են։

1373ին, Ս. Սոփիա եկեղեցւոյն մէջ Սահակ Կոստանդին կաթողիկոսին հանդիսապետութեամբ՝ եկեղեցական փառաւոր հանդէսներ տօքսուբեր և կրօնական օրհնութիւններ կատարուեր են։

Սոյնգունակ ձեռնադրութեանց արարողութեան մէջ Խորատաբլուկի դերը կատարող բարձրաստիճան եկեղեցականը՝ ընդհանրապէս Ս. Սոփիայի մէջ աթոռակալող Արքեպիսկոպոսարան կ'վիճակուեր, որը կիլիկիոյ կաթողիկոսարանը կ'ժառանգէին։

Ի մէջ այլոց կ'յիշուի Ս. Սոփիա եկեղեցւոյ Ազգերիա Աբգ եպիսկոպոսը, որ Խաչատուր կաթողիկոսին վախճանէն յետոյ, ինքն իսկոյն ընդունելի նկատուեցաւ յաջորդութեան Հայրապետական Աթոռոյն։

Ս. Սոփիա մեծափառ եկեղեցին՝ մեծ քրիստոնեական տաճարներու մէջ ամենէն հին, և առաւօտ՝ միամիտ գեղացիները ապշութեամբ տեսած էին աշխարհ չէնքի մը բարձր սլացումն վիչապակու—թռուցուցը։ գոմի բանջարեղէնին վրայ։ Դեղ ու գեղեր իրար անցած ճին այդ խորհրդաւոր գեպքին վրայ։ Հանելուկ մ'էր այդ, պէտք էր լուծուէր։ Եւ ահա ինկան մտիկցան, հարց ու փորձ, փսփսուկ, ու գաղտնիքն լուծուեցաւ։ Պատանի յայտարարած էր, իր լիպերուն չնորհիւ Շահ—Մարանի գոհարն գտած էին, որ հրաշալի էր, մարդկային խելքէ մեծ քան անցած ամէն բան հնարաւոր էր կատարել այդ չնչին քարիկ գոհարով. ուստի ի՛նչ ստանար անհուն բարիք այն երջանիկ ագամարդուն, որ իբր փեսացու ներկայացնէր և աղջկայ սիրուն արժանացնէր զինք։ Աղջկայ անունը դըրուեւ Շահմարան։ Շատեր ձեռք խնդրեցին։

Վանայ Արտաւետ գեղի մէջ, գեղի մեծաւորին տղայ մը կ'ելնի, էնքան խորատիկ,— չուտես, չխմես, երեսը նայիս։ Ասօք կ'հանի Շահ—Մարանին, խաբչիկին ձեռօք քովը կ'բերէ, կ'ըստիպէ, որ ամուսնանայ հետը։ Տղան՝ որ դեռ մազ ու մօրուս չունէր, երեսանց կ'խաբէ, բայց սրտանց չիյօժարիր։ օր մ'ալ՝ գիշեր Շահմարանի անկողնէն կ'ելնէ,— չրթաթ պըտ երթալ—ըսելով, ա՛ետ չի դառնար։ Շահմարանի համբերութիւնն կ'հատնի, մէկ երկու անգամ դուրս կ'նետէ, բայց չրթաթի ձէն լսելուն, ետ կ'դառնայ, վերջապէս, երրորդ անգամ, ուղղակի արտաքնոց կ'վազէ, ի՛նչ տեսնէ, չրով լեցուն տիկ մը կախուկ է, և պզտիկ ծակէ մը, չուրը կ'տչտչայ։ Բարկութենէն կրակ կ'կարծ, նէմրութի գըլուխ կ'վազէ, մեծ քար մը՝ իր ծամէ պատենակով՝ կ'նետէ դէպ Արտաւետ, և փոխանակ ըսելու՝ վըր վանայ գօ՞ն, չէ թէ վանայ փօն։ կ'ըսէ եղեր, վանայ փօն, չէ վանայ գօն, ուր քար կընկնայ Արտաւետ, ուր կը մնայ մինչ այժմ։

Աւանդութիւնն կ'աւելցնէ թէ՝ իր սէր Արտաւետցիին Շահմարան կամ Շահմիրամ վան կ'երթայ, քաղաքը կը չինէ, և դեռ ուրիշ մեծագործ ու աշխատասիրուն չէնքեր չնորհիւ հրաչալի այդ քարին, զոր բաւական էր միայն քանի մը վայրկեան չփել Ծեայ՝ վան բերելիք չրոյ անցքը բանալու աշխատութեանատեն, քարը՝ դիպուածով առուն կ'իյնայ։ և ինքն կ'մեռնի։ Միջոցէ մը յետոյ, Ուստան գեղի տըղայք թէև կ'գտնեն, այլ կրօնի պաշտօնեայ մը, գիտնալով թէ Շահմիրանի քարն է, տղաքներէն առեր եւ վանայ ծովուն մէջ ձգեր է, որպէս զի ագամորդու ձեռք չանցնի։ Հաւանէ՞ք

ԳՈՂԱՄ

Վ Ե Ր Ջ

(*).—Սոյն Կոստանդին Կաթողիկոսին ժամանակն է, որ Ս. Սոփիայի մէջ՝ Անտիոքայ Պատրիարքն հիւրընկալուեցաւ հրաւիրուած և օրհնած հայրապետական Ս. Պատարագին անձամբ մասնակցած է, որոյ համար Վենետիկեան մատենագիր մը գրած է թէ՝ «Բերին զՍիսոքայ Պատրիարքն գՓառնգն ի Սիս, որ ինքն և Տէր Կոստանդին Կաթողիկոսն պատարագեցին ի սուրբն Սոֆիայ»։

(**).—Մանաւանդ Մօղնեայ Ս. Գէորգ եկեղեցին։

[**].— Թէև իրազեկ ոմանք կ'տարկեն թէ Պոլսոյ Այա—Սոփիայի ճարտարապետն եղած է, Սոյ Ս. Սոփիայի ալ ճարտարապետը։ (Բայց ո՞ր ճարտարապետն Այա—Սոֆիայի։ զի սա աւելի՛ հին է քան Սոյ եկեղեցին։ Ծ. Խ.)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՆՈՒԾ ԲԱՆԻ

ՇԱՇՄԱՐԱՆ ԹԷ ՇԱՄԻՐԱՄ

Թ.

Իրաւունք ունէր պառաւը քէն բռնելու, և անոր համար՝ թէ նոյն թէ դուրս՝ մեկնաւացած կ'պահէր իր խոտորը։ Մաքմոյ այս տեսակ կազմութիւն ունեցողներու դէմ ժողովուրդը միշտ հակակրութիւն կ'տածէ, կարծելով տեսնել անոնց մէջ՝ իրենց նմանիներուն թշնամանող ոգի մը։ Ժողովուրդը կէս փիլիսոփայ է։ Այն օր պառաւ փեսատան ալ բանճարուկի եւ լած էր, իր բաց չէկ մազերու կուլակները սրսրած և ծամկոնները զըզզնած։ Գեղէն դէպի վեր՝ քէչ մը յարաղացաւ։ կէս փոս, ու դուբան գետին մը տեսաւ, որ մարդահասակ մը բարձրութեամբ ծածկուած էր պաբտա բանճարներով ու ծաղկներով։ Հո՛ն վազեց։ — Ամապարեմ, քանի ազիկները չեն տեսած։ Մտաւ, ու բոյսերու մէջ կորաւ։ Ուզածին չափ բանճար քաղեց, ու փռնճ կապեց։ Մէկ բան մնացած էր պակաս։— ձըշնարօտի տակ — արմատը, որ հրաւէրի յատկութիւնները ունի։ Պառաւը երկի էրկի ապսպրած և կանչըհանն (բանճարները հանելու, կամ արմատներ) ալ յանձնած էր։ Ագիկը չատ փնտռեց, ու չգտաւ ճշնարօտ։ Ծառալ տեսած էր անոր կարմիր ու պտկաձև գլուխը, ի՛նչ եղաւ արդեօք։ Փնտռտուքը չարունակեց։— Աչքս գիս խաթած չէ, կ'նկատեր, ու՝ մաչէ մաչէ կ'գացըշտէր։ Գտաւ։ պակը չկար, ցօղունէն ճանչցաւ։

Կանկրհանն առաւ սկսաւ փորել։ ճշնարօտի արմատը հանելու գործողութիւնն չատ փափուկ է, ինքն ալ գիտէր։ Մնգաչափ փորած էր, երբ կանկրհանը սկսաւ ձեռքը չորել, (փոխանակ հողին մէջ խրելու, ետ ետ կ'նետուէր)։ ի՛նչ ընել։ Հակցաւ թէ քար կամ ոսկոր է, բայց ցօղունին և ճշնարօտի բունին այնքան մօտ էր, զոր պէտք էր անպատճառ հանել։ Կէս ժամ աչխատեցաւ, և դուրս գլուբեց՝ կլոր, խոշոր ոսկրակոյտ մը, որ արմատի չլքերով ծածկուած էր։ Բարկութենէն զարկաւ փչրեց զայն, ի՛նչ փչրէ, անոր հղեխառն փչուրներէն մէկէ կէծ մը Թռաւ, և բոցի պէս սկըսաւ վառիլ։ կանկրհանը թալեց, եւ մօտը նստաւ։

Նա կարծեց թէ կրակ է, երբ ուչիկ ձեռքն երկնցուց, բնաւ գոլ կամ տաքութիւն չառաւ։ Ակնարկը դարձուց շնչխուած ոսկրակոյտին, ի՞նչ էր այդ ցուցանքը։ բանի մը չէր կրնար նմանցնել։ Հէքեաթները գիտէր, մտածեց թէ՝ դեւի կամ ածտահարի ոսկոր ըլլալու է։ Ու փշմղաւ։

Կ'ըսեն թէ՝ այդ արամ—տարամ վիճակի մէջ, պահ մը մրափն աչք առեր, եննջացեր է։ Ննջուելի մէջ, երեւցեր է իրեն վիթխարի վիշապը, որու գլխուն վրայ լուսեղէն ակը կ'փոփոխղէր։ Սորսփացեր, ու զարթեր էր։

Ակն հոն էր տակաւին, աչքեր էր գայն, ու լուանոտ պէս բացականչեր էր։

—Շահ—Մարանի անգին քարն է։

Նա ձեռք ձգելով՝ բռնած էր, ու երբ սկսած էր չփել գայն վրայի կեղտերէն մաքրելու, յանկարծ դէմն՝ կանգներ էր այլանդակ խարչիկ մը։— Հրաման ըրէք առաչիկեր էր; խոնարհութեամբ, ի՛նչ կ'ուզէք, պատրաստ ենք կատարել։

Ագիկ իր անձին տէրն էր, անմիջապէս թափանցեր էր գաղտնեաց։

—Կ'ուզեմ, որ հրամայած էր,այսօր, իրիկուն, այս տեղին վրայ տուն մը չինէք, ես ու մայրս մէջը բնակինք։

—Կատարուած էր պահանջքը,աղջիկն ու մայր գիշեր հոն փոխադրուած էին, և առաւօտ՝ միամիտ գեղացիները ապշութեամբ տեսած էին աշխարհ չէնքի մը բարձր սլացումն վիչապակու—թռուցուցը։ գոմի բանջարեղէնին վրայ։ Դեղ ու գեղեր իրար անցած ճին այդ խորհրդաւոր գեպքին վրայ։ Հանելուկ մ'էր այդ, պէտք էր լուծուէր։ Եւ ահա ինկան մտիկցան, հարց ու փորձ, փսփսուկ, ու գաղտնիքն լուծուեցաւ։ Պատանի յայտարարած էր, իր լիպերուն չնորհիւ Շահ—Մարանի գոհարն գտած էին, որ հրաշալի էր, մարդկային խելքէ մեծ քան անցած ամէն բան հնարաւոր էր կատարել այդ չնչխարիկ գոհարով. ուստի ի՛նչ ստանար անհուն բարիք այն երջանիկ ագամարդուն, որ իբր փեսացու ներկայացնէր և աղջկայ սիրուն արժանացնէր զինք։ Աղջկայ անունը դըրուեւ Շահմարան։ Շատեր ձեռք խնդրեցին։

Վանայ Արտաւետ գեղի մէջ, գեղի մեծաւորին տղայ մը կ'ելնի, էնքան խորատիկ,— չուտես, չխմես, երեսը նայիս։ Ասօք կ'հանի Շահ—Մարանին, խաբչիկին ձեռօք քովը կ'բերէ, կ'ըստիպէ, որ ամուսնանայ հետը։ Տղան՝ որ դեռ մազ ու մօրուս չունէր, երեսանց կ'խաբէ, բայց սրտանց չիյօժարիր։ օր մ'ալ՝ գիշեր Շահմարանի անկողնէն կ'ելնէ,— չրթաթ պըտ երթալ—ըսելով, ա՛ետ չի դառնար։ Շահմարանի համբերութիւնն կ'հատնի, մէկ երկու անգամ դուրս կ'նետէ, բայց չրթաթի ձէն լսելուն, ետ կ'դառնայ, վերջապէս, երրորդ անգամ, ուղղակի արտաքնոց կ'վազէ, ի՛նչ տեսնէ, չրով լեցուն տիկ մը կախուկ է, և պզտիկ ծակէ մը, չուրը կ'տչտչայ։ Բարկութենէն կրակ կ'կարծ, նէմրութի գըլուխ կ'վազէ, մեծ քար մը՝ իր ծամէ պատենակով՝ կ'նետէ դէպ Արտաւետ, և փոխանակ ըսելու՝ վըր վանայ գօ՞ն, չէ թէ վանայ փօն։ կ'ըսէ եղեր, վանայ փօն, չէ վանայ գօն, ուր քար կընկնայ Արտաւետ, ուր կը մնայ մինչ այժմ։

Աւանդութիւնն կ'աւելցնէ թէ՝ իր սէր Արտաւետցիին Շահմարան կամ Շահմիրամ վան կ'երթայ, քաղաքը կը չինէ, և դեռ ուրիշ մեծագործ ու աշխատասիրուն չէնքեր չնորհիւ հրաչալի այդ քարին, զոր բաւական էր միայն քանի մը վայրկեան չփել Ծեայ՝ վան բերելիք չրոյ անցքը բանալու աշխատութեան ատեն, քարը՝ դիպուածով առուն կ'իյնայ։ և ինքն կ'մեռնի։ Միջոցէ մը յետոյ, Ուստան գեղի տըղայք թէև կ'գտնեն, այլ կրօնի պաշտօնեայ մը, գիտնալով թէ Շահմիրանի քարն է, տղաքներէն առեր եւ վանայ ծովուն մէջ ձգեր է, որպէս զի ագամորդու ձեռք չանցնի։ Հաւանէ՞ք

ԳՈՂԱՄ

Վ Ե Ր Ջ

Ս. Սոփիայի հին վիճակին նկատմամբ ասկից աւելի բան գրել աւելորդ կ'համարիմ։ Դանք արդի կացութեանը։ Ասական իրազեկ բարձրաստիճան եկեղեցական մը ինձ յայտնեց թէ՝ հին Ս. Սոփիա մեծանուն տաճարին տեղն է ճիշտ այժմեան կաթողիկոսանիստ Աւագ—եկեղեցւոյն կից՝ պատէն դուբս գտնուած աւերակոյտը, ուսկից բերած գետեղած են մեծագոյնը քարեր և այլ եկեղեցական հնութիւններ, արդի տաճարին վերաչինութեան առթիւ, որոյ նկատմամբ պիտի գրենք յաջորդին, և վերջացնենք առաջադրեալ յօդուածոյս չարունակութիւնը։

Ա. Ե. ԱՏԵՊԱՆԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

Այս տարի մինչև հիմա Ս. երկիր ժամանող Հայ ուխտաւորաց թիւն հասաւ 300ի, որոց ամենքն ալ ներկայ գտնուեցան ի Բեղկեհեմ Ս. Մննդեան հանդէսներուն։

* * * Անցեալ Դեկտեմբեր հետ սկսան նաև Դոմինիկեան Հարց Աստուածաչնչական եւ հնագիտական չարաթոսկան հրապարակախօսութիւնները, որք տեղի կ'ունենան իրենց Աստուածաչնչական դպրոցի (Ecole Biblique) ընդարձակ սրահին մէջ, ի ներկայութեան հիւպատոսական մարմնոյն և երկտեղհոգ բազմութեան։ Գիտնականներու տպագրեալ ծրագրին համաձայն՝ այս տարի հրապարակախօսներն իրենց ուսումնասիրութեան նիւթ ընտրած են ի մէջ այլոց, 1. Դերբոյրի երգ երգոցը, 2. Պաղեստինի գրամագիտութիւնը, 3. Հնախուզական վերջին պեղումները և գիւտեր ի Պաղեստին, 4. Ս. երկրին տեղագրութիւնը՝ ըստ Յաչակոց, 5. Ծորդող Պատրիարք Երուսաղէմի, 6. Երուսաղէմի տաճարն և Օմարեայ մզկիթը, 7. Սողոմոնի «Իկլեսիաստէս» գրքին Եբրայական նուլագիւտ բնագիրը, և 8. Սեմական կրօնքներ։ Աւելորդ է ըսել թէ այս ամէն հրապարակախօսութիւններ ընծայուելով կ'պատրաստուին և յետոյ ընտրանօք կ'հրատարակուին Երուսաղէմի Դոմինիկեանց Revue Biblique եռամսեայ հանդիսին մէջ։ Ես ալ, Լափոնդէնի կաթնավաճառ կնկան նման, միամտաբար ինքզինքս կ'մխիթարէի ժամածելով թէ՝ օր պիտի գայ որ —Աստուծոյ օրերը չմ՜— մեր վանքին մէջ 5—6 ամիս առաջ իրեւ գրատուն—ընթերցարան պատրաստած սրահը՝ գոնէ պիտի ծառայէ իբրեւ լսարան, ուր մեր հայրերն ու եղբայրներն ամիսը գէթ մի անգամ կրթական, բարոյական, հնագիտական, եւ կեղ.—պատմական են. նիւթերու վրայ հրապարակախօսութիւններ պիտի ընեն և Սիսի խմբագրութիւնն ալ ընտրանօք պիտի հրատարակէ անոնց մաքաղումները կամ ամփոփումը.— եւ այս ամէնն յօգուտ և ի շահ իսօսղայ, լսողաց, գրողաց եւ ընթերցողաց, իսկ ի վնաս եւ ի կորուստ մխիթարեան. . . խաւարասիրաց։

* * * Ասոնցմէ զատ կոչուած Ֆրըդնանցի անխոնջ կրօնաւորներ, հաւատակ իրենց կրած բարոյական եւ նիւթական հարուածներու, այժմէն կը պատրաստուին Յաչակիր ուխտաւորաց քաներորդ կարաւանն առաջնորդել ի Ս. երկիր՝ յառաջիկայ ապրիլ—մայիս ամիսներուն մէջ։— Կարաւանը Մարսելիայէն պիտի մեկնի ապրիլ 7/20ին և Ս. երկրին բոլոր կարեւոր մասնիկն զատ պիտի այցելէ նաև Պէյրութ, Պաալպէք և Դամասկոս քաղաքները. իսկ մայիս 11/24ին Հռոմ գտնուելով հանդիսանայ պիտի ըլլայ Յիէրներու հիմնադիրը, Ժան—Պաթիսթի՝ սրբոյց կարգն անցնելու [canonisation] արարողութեանց, Վարիկանի մայր—եկեղեցւոյն մէջ, և վերջապէս մայիս 18/31ին պիտի ժամանէ Մարսիլիա։ Այս քառասնօրեայ ուխտագնացութեան մասնակցելու համար երեք առաձեան կայ.— Ա.ին համար հարկ է վճարել 650 ֆր., Բ.ին համար 480 ֆր. և Գ.ին համար 315 ֆր.— Այս գումարներէն մին կամ միւսն յառաջ կ'վճարեն ուխտաւորք ի Բարիզ և անկէ յետոյ բանի մ'ալ չեն խառնուիր։

* * * Մեր երիտասարդ Վրդ.ներէն ոմանք, վասահ և քաջայոյս Սիսի մեբձակայ հրատարակութեան վրայ, հիմակուընէ սկսած են հրօնական յօդուածներ պատրաստել։ Ասի ուրախութիւն պատեալ կ'բերէ Ս. Յակոբեանց մատենադիրան գրասէր անդամից։ Մեք մեր կողմէն սպասելով Սիսի վաղընդհայր հրատարակութեան, միւս կողմէն ի սրտէ ուրախ ենք՝ Յուզայե-

ցի Տ. Թորոս քահանայի վերջերս մեզ գրած մէկ նամակէն տեղեկանալով թէ՝ վերջապէս ամէն յաջողութիւն ձեռք ձգած է Ն. Արժանապատուութիւնն ամսոյս վերջերը կամ Փետրուարի սկիզբն իր «Հայ. եկեղեցի» հանդէսն իբրեւ կրօնական ամսաթերթ վերսկըսելու և շարունակելու, որոյ համար կանխաւ ստացած է Հայրապետական կոնդակաւ հրաման և հաւանութիւն։

*** Ամանորի և Ս. Ծննդեան տօները շնորհաւորելու համար փոխադարձ այցելութեան եկան մեր Պատրիարքարանը՝ Լատինաց և Ցունաց Ս Պատրիարքները, Առաջնորդ եպիսկոպոսներ, վանահայրեր, հիւպատոսներ և ուրիշ բազմաթիւ ականաւոր անձնաւորութիւնք։

*** Երուսաղէմի Ցունաց Պատրիարքարանը ձեռնարկած է մեծ դպրոցի մը կառուցման Ս. Քաղաքիս մէջ, Ցունական հիւանդանոցի և Ս. Դեմետրիոսի վանքին միջեւ, որոյ հիմնարկութեան միջոցին բաւական հնութիւններ ալ երեւան եկան, զորս ժամանակին պիտի ծանօթացնենք յարգոյ ընթերցողաց մեր «Ս. Տեղեաց տպաւորութիւններ»ու շարքին մէջ։

Ս. Վ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ.

Երուսաղէմ, 7 Յնվր.

ՄՇՈՅ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբթուս տեղի ունեցան Ս. Ծնընդեան տօնն և Խաչօրհնէքի արարողութիւնը Թաղային հինգ եկեղեցիներու մէջ մասնակցութեամբ հաւատաւոր ժողովրդեան. կատարուեցան նաև Խթումի վաղեմի այցելութիւնները՝ տարւոյս մեռելոց ընտանիքներուն, և հրագներ վառեցան ննջեցեալներու հոգիներուն լոյս տալու։ Երկու երեք տարիէ ի վեր՝ մեր աղքատ ժողովրդեան մէջ մուտ գտած բարեգործական սովորութեան մը հետեւելով՝ այս տարի ալ՝ Խաչհանէքի բարեպաշտեհ առթիւ հինգ եկեղեցիներու ժողովուրդը՝ իւրաքանչիւրն իր շրջանակին մէջ մէկ մէկ համեստ գումար հանգանակեցին ի նպաստ մասնաւորութեան եկեղեցական և կրթական կարօտութիւններուն։ Կ'գովենք այս բարի գործին համար գլուխ կանգնողներու ջանքերն և ժողովրդեան իր ջինջին լումաներով՝ սիրայօժար և հաւաքարար մասնակցութիւնը։ Թէպէտ արդիւնքը մեծ բան մը չէ. բայց նկատելի բան մ'է աղքատ ժողովրդի յօժարակամութիւնը բարեգործական նպատակին, և սէրը՝ դէպ հոգեսփոփ հինաւուրց եկեղեցին։ Աւելի գովական պիտի ըլլար, աւելի շահաւէտ, եթէ զուտ կրթական պէտքերուն համար ալ իր աղքատ քսակէն քիչ մ'աւելի զոհողութիւն ընելու ճգնէր։ Կը սիրենք հաւատալ, որ Մշեցին իր կրթասիրութիւնն օժտէ իր ջինջին լումաներով ալ, եթէ հարկ ըլլայ՝ և արդէն է, դպրոցներու բարեկարգութեան սիրոյն համար, քիչ մ'աւելի վճարելով։

Դժբախտութիւն մ'էր, որ Առաջն. Տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վրդ.ն հիւանդ ըլլալով չկրցաւ մասնակցիլ Ս. Ծննդեան տօնի հոգեկոյզ ժամերգութեանց, զուրկ թողլով ժողովուրդն իր հոգեւոր քարոզներէն։ Առաջն. Տեղապահ Հօր հիւանդութիւնը կ'շարունակէ, թէև վերջերս՝ գոհութեամբ լսուած է որ ապաքինուելու վրայ է, և կ'դարմանուի տեղւոյս զինուորական բժշկին միջոցաւ։ Այս տկարութեան պատճառով Ս. Ծննդեան սովորական այցելութիւնները տեղի չունեցան Առաջնորդարանին մէջ։

Տ. Բարգէն Հայրը՝ գալէն ի վեր արդէն ենթակայ եղած էր հողի ու հոգեւոր, որոց հետ միանալով ցուրտը, վերջին տկարութիւնն յառաջ բերին։ Կ'յուսանք սակայն փութով պիտի կազդուրուի, ու հետզհետէ ընտելանայ Մուշի գեղեցիկ կլիմային, որ ա'յնքան առողջարար եղած է բնիկներուն եւ օտարականներուն ալ։

*** Պոլսոյ ազգային թերթերէն ուրախութեամբ իմացանք թէ՝ Ազգ. Պատրիարքարանը՝ ծանօթ բարերարի մը նուիրատուութեամբ որոշած է Մուշի մէջ բանալ աղջկանց Որբանոց մը, պէտք մը որ ասկէ յառաջ մեր Տեղապահ Հօր կողմէ առաջարկուած էր Ամեն. Ս. Պատրիարքին։ Փողոցներու մէջ թափառայած այնքան բազմաթիւ, և ա'յնքան մատղեան (մերկ) որբուհիներու համար ա'լ ասկէ աւելի մխիթարական տնօրինութիւն մը չէր կրնար ըլլալ։ Թէպէտ գիտենք թէ որբուհիներու նախիրները, որք կ'զարզեն դիտողներու աչքն ամենէն աւելի սրտաճմլիկ տեսարաններ մասնաւանդ ցրտասաստ այս օրերուն, կարելի պիտի չըլլայ իր ամբողջութեամբ պատսպարել, հազիւ ամենանչան մաս մը, բայց վերջապէս սառցապատ սա փողոցներէն քանի մը դժբախտ որբուհիներու ազատիլն և ազգին խնամոց ներքև պահպանուիլը տեսնելու մխիթարութիւնը կ'ունենանք, որոյ համար կ'կանխենք մեր սրտագին գոհունակութիւնները մատուցանել յարգելի բարերարին և Ազգ. Պատրիարքարանի։ Եւ եթէ հնար ըլլար, պիտի խնդրէինք այս նորաբաց Որբանոցի պիւտճէն քիչ մը խտացնել, քանի մը հատ եւս աւելի ընդունելու այն մատղաշ-ողորմելի ճարընկանուհիներէն։

*** Երկու տարի առաջ գրեր էի թէ տեղւոյս Հայ բողոքականաց քարոզիչ Պ. Վարդանեանի հսկողութեան ներքև Մշունք գիւղին մէջ բացուած է փոքրիկ Որբանոց մը 15 սաներու համար, անոնց թիւն հետզհետէ բարձրացնելու խոստումով։ Միջոց մը Հայ քահանայի մը յանձնուած էր անոնց կրօնի դասերը, բայց այդ քահանան պաշտօնով ուրիշ տեղ փոխադրուելով՝ Հայ կրօնի դասախօսութիւնն ալ մնաց երեսի վրայ։ Հիմա՝ այս Որբանոցը փոխադրուած է Մուշ, դարձեալ յիշեալ պարոնի հսկողութեան ներքև, ու կ'պարունակէ միայն 16 որբուկներ Մուշէն ու շրջականերէն առնուած։ Ինչպէս յայտնի է, փափաքուած յաւելումը տեղի չունեցաւ որբերու թուոյն վրայ, ու կրօնի դասախօսութիւնն ալ լքեալ կ'մնայ։ Քանի որ Որբանոցն հիմա աւելի մօտ է և Պ. Վարդանեանն ալ արդէն առաջին առթիւ՝ խոստացած էր որ սաները Մայրենի Եկեղեցւոյ ոգիին համաձայն դաստիարակուին, կ'յուսանք թէ, որոց կողմէ որ անկ է, այս պարագան նկատի առնելով, ընդունուած պայմաններու համաձայն կարեւոր կարգադրութիւններ տեղի ունենան, և յիշեալ որբերը վայելեն տոհմային եկեղեցական կրթութիւն։

*** Տ. Բարգէն Ծ. Վրդ.ն իր գալէն յետոյ ուշադրութեան առած էր ի մէջ այլոց Ս. Յովհաննու վանքի ծաղկոց—դպրոցին վիճակը, և արդէն գտնուածներու վրայ 15—18 աղքատ աշակերտներ ալ ընդունելով սանուց թիւը 30ի բարձրացուցած էր։ Ասոնց դաստիարակութեան հոգն յանձնուած էր վանքի նախկին մէկ վարժապետին, չնայելով թէ դաստիարակ ուսուցչի մը պէտքն ալ զգալի էր։ Առաջն. Տեղապահ Հայրն այս անգամ նոյն պաշտօնին կոչեց Ս. Կարապետի ժառանգաւորաց վարժարանի նախկին շրջանաւարտներէն մէկը, Պ. Արտաշէս Սուլաւեան, և ղրկեց վանքը, որպէս զի վանքի ուսուցչին հետ վարեն վարժարանը, ու խնամ տանին աշակերտաց յառաջդիմութեան դիւրութեան ու մեթոտաւոր դասախօսութեամբ։

*** Ս. Առաքելոց վանքի Վանահայր Մուրատեան Տ. Յովհաննէս Վրդ.ը, որ վիճակիս առժամանակեայ կրօն. ժողովոյ անդամ և ապա ատենապետ ընտրուած էր, իր ծերութեան պատճառով հրաժարած ըլլալով, և Առաջն. Տեղապահ Հայրը նկատելով թէ Որբանոցի հոգն ալ ծերունի վարդապետին վրայ ծանրացած է, ընդունեց անոր հրաժարականը, և նոյն պաշտօնով կոչեց Մշոյ քահանայական դասէն Տ. Գալուստ քհնյ. Տ. Զաքարեան։

*** Ռուսսօգոսի վարժարաններու նախկին տնօրէն՝ Մշեցի մեր ազգայիններէն՝ իր գրասիրական աշխատութիւններով ծանօթ Պ. Գալուստ Անդրէասեան, որ Պոլսոյ գացած էր՝ Հոգաբարձութեան հրաւէրին վրայ դպրոցներու տնօրէնութիւնը ստանձնելու, ու չյաջողելով՝ Իզմիր անցած էր, այս անգամ Հալէպի ու Տիարպէքիրի ճամբով քաղաքս վերադարձաւ։ Պ. Անդրէասեան ճիշտ ատենին կ'հասնի Մուշ երբ արդէն Տ. Բարգէն Վրդ. ու Գաւառ. Վարչութեան Քաղաք. ժողովը տեղական դպրոցները միացնելու ջանքի մէջ են ու պէտք կ'ըզգային դպրոցական կարող վարիչի մը ներկայութեան։

*** Ս. Կարապետի Վանքի Տնօրէն Խորհուրդը կազմալուծուած ըլլալով, Առաջն. Տեղապահ Հայրն հրահանգ տուաւ Վան. Փոխանորդին ու Միաբանութեան նոր տնօրէն խորհուրդ մը ընտրելու վանական կանոնագրութեան համաձայն։ Դիտելի կէտ մ'է թէ Տնօրէն ժողովն այս անգամ քա՞նի անդամէ պիտի բաղկանայ։ Թէպէտ առաջին տարիները նախագահով հինգ անդամ էին, բայց այն ատեն Միաբանութեան թիւն ալ 20է աւելի էր։ Այսօր սարկաւագներով միասին Ս. Կարապետի Միաբանութեան թիւը 8—9էն անդին չանցնիր, ու անբաւական կ'նկատուի վանքի ներքին ու թեմական պէտքերը լեցնելու, հինգը շատ է Տնօրէն ժողովի համար, երեքն ալ քիչ։ Մեր վանքերն ամենքն ալ Վրդ.ի պէտք ունին, Վրդ. չկայ, եւ ոչ ալ միջոց կայ այս կարեւոր պէտքը լեցնելու, բան մ'որ Տ. Բարգէն Վրդ.ի գլխաւոր մտահոգութիւններէն մէկը կ'կազմէ։ ԹՂԹԱԿԻՑ

Մուշ, 8 Յնվր.

ՀՈՎԱՆՈՑՆ՝ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Է'ն անհրաժեշտ պէտքերէն մէկն է հովանոցը, մանաւանդ արդի անձրեւոտ եղանակին համար։

«Վաղեմի հովանոցավաճառն Ղալաթիոյ» ՄԻՀՐԴԱՏ Վ. ՀԱՑԿԱԶՆ կը խնդրէ պէտք ունեցողներէն անգամ մը աչքէ անցունել իր հովանոցները և հինցած հովանոցները նորոգելու համար՝ կերպասներ։ Գիները, բաղդատաբար աժան։ Ղալաթիոյ կամուրջին դէմ 9 թիւ։

ՏԻՐԱՆ ԵՐԿԱՆԵԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Վկայեալ Կայս. Իրաւ. վարժարանէ, ուսուցիչ ծովային իրաւաբանութեան Կայս. Նաւային վարժարանի

Կ. Պոլիս, Պահճէ Քաբու Սատրզիյէ խան Nº 3

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ազատական ատենաբանք շատ լաւ բացատրեցին Նախարարութեան դէմ եղած առարկութիւնները։ Բայց Ազատականք իրենց մէջ համամիտ չէին։ Ոմանք հաստատեցին թէ Պատերազմին առաջքն առնել կարելի էր։ Ուրիշներ, Պատերազմն անխուսափելի գտնելով հանդերձ, քննադատեցին Նախարարութիւնը՝ աղէկ չպատրաստելուն համար։ Իսկ Իռլանտացիք բոլորովին Պօէրներուն կողմը բռնեցին։ Ամէնէն աղէկ խօսեցան նախկին ազատական ընդհանուր դատախազ Սըր Ր. Րէյտ և Մր. Ճէյմս Պրայս, որք հաստատեցին թէ աւելի յաջող դիւանագիտութեամբ մը կարելի էր սիրաշահիլ Պօէրները, յիշելով որ զանոնք ամէնէն աւելի գրգռող բանն եղած էր անգլիական յանցանք մը, այն է՝ Ճէյմսընի ապօրէն արշաւանքն ի Թրանսվալ։ Այն թուականէն ի վեր է որ Թրանսվալ կ'սպառազինուէր։

Կառավարութիւնն օգուտ քաղեց իր ընդդիմախօսներուն համամիտ չըլլալէն, և այն պնդեց պարագայէն որ եթէ Լ. Սալզպըրիի դահլիճը տապալուէր, կարելի չէր որ չափաւոր Ազատականք (Րօզպըրիի կուսակիցք) արմատական Ազատականք (Սըր Ուիլեըմ Հարքորդի և Մր. Ճօն Մօրլիի կուսակիցք) և Իռլանտացիք կարենային համաձայնիլ միօրինակ քաղաքականութեան մը վրայ՝ հանդէպ Թրանսվալի և Օրանժի։ Անգլիացի ազգն ալ, անգամ մը գրգռուած, պիտի չուզէր իր ճակատագիրը վստահիլ Ազատականներուն, վախնալով որ՝ ինչպէս 1881ին՝ այս անգամ ալ գործն անուշ տեղը կ'կապեն, և ապագային բաց կ'թողուն նորէն Հարաւ—Աֆրիկեան խնդիրը։ Որչափ ալ զոհողութիւնք հարկ ըլլան, Անգլիա այս անգամ պիտի ընէ, լմնցնէ միանգամայն ընդ միշտ փակելու համար խնդիրը։

Այս բանն ալ Պահպանողականք միայն կրնան ընել, քանի որ ամենևին իրաւախոհութեան կողմը չեն երթար։ Այս հանգամանաց մէջ ահա իշխանութիւնը Լ. Սալզպըրիի ձեռքը կ'թողուի ցվերջ Պատերազմին, յորմէ անմիջապէս ետքը պիտի լուծուի Երեսփոխանութիւնն և ընդհանուր ընտրութիւնք պիտի կատարուին։ Բայց դարձեալ այս վիճաբանութիւնն սակաւ նուաստութիւն մը եղաւ Նախարարութեան համար. որովհետեւ իր սովորական մեծամասնութիւն 100 և 150ի մէջտեղ էր, մինչ այս անգամ տասն և ութ կամ քսան քուէի մեծամասնութիւնով մը միայն պիտի կրնայ տեսնել Սըր Էտմընտ Ֆիցմօրիսի պարսաւանաց քուէին մերժումը։ Վիճաբանութիւնը դեռ երէկ կ'շարունակուէր։

*** Տքդ. Լէյտս, Պօէրներուն ճարպիկ դեսպանը, նոր խաղեր կը պատրաստէ Անգլիոյ։ Ինք նոյնքան յանկարծակիի կ'բերէ Անգլիոյ դիւանագէտներն որքան Ժուպէր, Բոթա, Պօթա յանկարծակիի բերին անգլիացի զօրապետները։ Գերման թղթատար շոգենաւերուն Անգլիոյ կողմէ գրաւման խաղը, զոր Տքդ. Լէյտս պատրաստեց եւ յաջողցուց, առաջին կարգի Մաքիավելեան հնարք մ'էր։ Ինքը զինք պաշտօնապէս ճանչցնել տալը Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի՝ աղչեցուց Անգլիան, որ հիմա բողոք կ'րանայ ի Պերլին։ Վերջապէս, Լէյտս Բեռլին պուրկ գնաց։ Ի՞նչ պիտի ընէ հոն։ Թրանսվալի մէջ ռուսահպատակներ չկան։ Ոսկեհանքերէն Ռուսիա բաժին չունի։ Բայց ո՞վ գիտէ ո՛ր անկիւնէն ռուսական խաղ մը երեւան պիտի հանէ Անգլիոյ դէմ, Աֆղանստանէ՞ն, Եթովպիայէ՞ն, Սուտանէ՞ն, ո՞վ գիտէ։

*** Ինչո՞ւ Անգլիացիք Լէտիսմիթ պաշարն կապուեցան այսպէս, և չեն կրնար զատուիլ։ Զէ՞ն կրնար իր բախտին թողուլ զԼէտիսմիթ, և իրենք աւելի յարմար կէտէ մը զարնել Պօէրները։ Բայց Լորտ Սալզպըրիի դահլիճն անցեալ Եչ. (Փետր. 1) հրատարակեց կապոյտ Տետրակ մը՝ Թղթակցութիւն Նաթալի պաշտօնաթերթեան անունով. յորմէ կ'երեւի թէ Նաթալի գաղթային կառավարութիւնն անցեալ ամառուընէ յիշեցուցեր է որ Թրանսվալ պատերազմի կ'պատրաստուի, և խօսք առեր է Նախարարութենէն որ Նաթալ պաշտպանուի անպատճառ։ Ան ատեն Սըր Ուիլեըմ Բէն Սայմընս զօրավար (որ յետոյ զարնուեցաւ) քննութեան երթալով, սանկ 3—4,000 զօրքով Նաթալ կ'պաշտպանուի ըսեր է, և այս զօրք իրեն ղրկուեր է։ Նաթալի Նախարարութիւնն ազգարարեր է որ այսչափ զօրքով կարելի չէ դէմ դնել։ Լոնտոնի դահլիճն աւելի իր զօրապետին քան Նաթալի Նախարարներուն խօսքին կարեւորութիւն տուեր է։ Նաթալի Նախարարներուն խօսքին ճշմարիտ և Զօր. Սայմընսի հաշիւն սխալ ըլլալն ա'ն ատեն միայն հասկցուեր է երբ Զօր. Ժուպէր, Լուքաս Մէյէր և Զօր. Երասմուս երեք ահագին թեւերով արշաւեցին Նաթալ եւ ետ հրեցին զՍայմընս և անոր օգնութեան հասնող Սըր Ճորճ Հուայթ՝ դէպ ի Լէտիսմիթ։ Հիմակ Անգլ. Կառավարութիւնը պատուոյ պարտականութիւն մ'ունի պաշտպանելու զՆաթալ, այսինքն՝ զԼէտիսմիթ, քանի որ ժամանակին զայս խոստացած էր Նաթալի հաւատարիմ գաղթականութեան։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ պաշտօնատունը կ'ծանուցանէ թէ ո և է տեղեկութիւն չունի Տեյլէ Մէյլի այն լուրին վրայ թէ Զօր. Պուլլըր ըսած ըլլայ իր զօրաց որ ութ օրուան մէջ կ'յուսայ Լէտիսմիթ հասնիլ։ Պօէրք կամաց կամաց կ'համոզուին որ կատարուած արիւնհեղութիւնն որչափ ալ սոսկալի ըլլայ, Անգլիացիք իրենց միտքը դրածէն ետ չպիտի կենան բնաւ։ Զօր. Հուայդ անձնատուր ըլլալէ շատ հեռի է եւ Զօր. Պուլլըր ալ իր ճամբուն մէջ պիտի յարատեւէ և ամէն ինչ լաւ վերջաւորութիւն պիտի ունենայ, կ'ըսէ Մօրնինկ Բօսթի Սբիրմէնի թղթակիցը։ Շարժուն հիւանդանոցներու վարչութիւնը անընդհատ կ'աշխատի հիւանդները փոխադրել գլխաւոր բանակետղը։ Բանակի հանդերձեղինաց կառախումբը կ'անցնի Դրիխարդի հունէն։ Դուկելայի հարաւակողման բլրակներու վրայ հրետանին և դաշտին մէջ հետեւակազօրքը կ'հսկեն հունին անցքին վրայ։ Հրամատար Պոթա թոյլատրեց վիրաւորներու փոխադրումը, բայց իբր պատերազմական գերի պահեց քանի մը զինուորներ որք թեթեւապէս վիրաւորեալ էին։ Զօր. Պուլլըր Ցնվ. 31ին Սբիրմէնէն հետեւեալը կ'հեռագրէ.— «Սբիոն Քոբէ եւ քաշուելու հրամանը տուաւ Գնդ. Թօրնիքրոֆդ։ Պէտք է արդարապէս ճանչնալ որ իր անձնական քաջութեամբ միայն կրցաւ Ցնվ. 24ի առաւօտուն փրկել դժուարին կացութիւն մը։ Իր ուժերուն 40%էն պակաս մնալով բոլոր օրը կրցաւ պաշտպանել իր դիրք գնահատելի ճարտարութեամբ և արիութեամբ։ Ըստ իմ կարծեաց ո'չ մէկ մեղադրանք կարելի է ընել գնդապետին՝ յետս նահանջելուն համար։ Իր բոլոր ընթացքը հիանալի եղած է։ Վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ անգլ. ծովային մեծ թնդանօթն անցեալ կիր. առաւ. դեռ Ալիս լեռան վրայ էր, Բոդկիէդրսի հունին դիմաց՝ զոր կ'պաշտպանէ Լիդլդընի կիսաբաժին»։

—Տեյլի Նիւզի Բարկըլըի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Սդորմպերկի ձախ կողմի լերան վրայ Պօէրք ամրոց մը կ'կառուցանեն։ Այս ամրոց բաւական հեռաւորութեան վրայ Շդէյնսպուրկի երկաթուղիին կ'իշխէ։ Ասոր հակառակ Մօտըրը—Րիվըրի մէջ Պօէրներու ալ թեւին ամրոցը կ'երեւի թէ զրկուեր է իր ամէնէն մեծ թնդանօթէն, որ Անգլիացոց մեծ վնասներ կ'պատճառէր։ Անգլիացի բժիշկները կ'ըսեն թէ զանազան ախտանշաններ ցոյց կուտան որ Քիմպըրլին պաշարող Պօէրք աղեաց տենդէ կը տառապին։ Տեյլի Նիւզի Ռէնսպուրկի թղթակիցը կ'ըսէ թէ շատ սխալ է այն լուր թէ Պօէր զօրագունդերը ուտեստի պակասութենէ կ'նեղուին։

ԲՈՐԴՍՄՈՒԹԷՆ կ'իմացնեն Տեյլէ Թելէկրաֆի թէ նաւային գործոց տեղեկակ շրջանակներու մէջ կ'կարծուի թէ կառավարութիւնը շարժման մէջ պիտի դնէ պահեստի նաւատորմը։ Նոյն իսկ այն իրողութիւնը թէ Մանշի նաւատորմին բրիտանական ջուրերու մէջ վար դրուեցաւ, փոխանակ Ճիպրալթար երթալու, ցոյց կուտայ որ կառավարութիւնը մտադիր է կարեւոր միջոցներ տնօրինել։ (Երէկուան հեռագիրը սակայն իմացուց որ այդ նաւաբաժին Ճիպրալթար մեկներ է։ Ծ. Խ.)։

—Նիզակաւորաց 17րդ և պահակ վիշապազօրաց 7րդ զօրագունդերն Ցնվ. 1էն ի վեր շարժման մէջ դրուած են։ Նախ մեկնելու հրաման ստացան, յետոյ նորէն Օլտըրշոդի մէջ վար դրուեցան։ Հիւսարներու 8րդ գունդը կիսաբաժինը պիտի ամբողջացնէր։ Ձիաւորաց գունդ մը արդէն Օլտըրշոդ եկած էր և հետեւեալ օրը կ'սպասուէին նաև միւս երկու հեծելագունդերն և սպայակոյտը։ Բայց այս վերջինը Տըրպլինէն նաւ պիտի նստի Հարաւային Աֆրիկէ երթալու համար, մինչ կիսաբաժնին մնացեալը Սութամբդըն կը մեկնի։

—Բրեդորիայէ պաշտօնապէս կ'իմացնեն որ Սբիոն Քոբի մէջ Օրանժեանց եւ Թրանսվալցոց կորուստներն են 53 մեռեալ և 120 վիրաւոր։ Միացեալ Նահանգաց Ներքին գործերու պաշտօնատան խորհրդական Մր. Տավիդ ընկերակցութեամբ Բրեդորիայի ամերիկեան հիւպատոսին և Թրանսվալի ընդհ. դատախազին, Լէտիսմիթի Պօէր բանակետղը մեկնեցաւ, Քրիւկէր նախագահին սրահ-վակոնով։ Սդանտարդ Էնտ Տիկինս Նիւզ Դեկտ. 14 թիւին մէջ կ'նկարագրէ այն յուղարկաւորութեան փառաւոր հանդէս, զոր քաղաքն ըրաւ ի պատիւ մի քանի կամաւոր պատերազմիկներու, որք Լէտիսմիթի առջեւ սպաննուեցան։ Անոնցմէ մին որ հազիւ տասնեւութամեայ պատանի մ'էր, Բարկըլայի համալսարանին մէջ իր ուսմանց ընթացքն դադրեցուց կռուին մասնակցելու համար։ Միւսն ալ Ամերիկայի Օհիօն նահանգէն էր որ երկրորդ հայրենիքին պաշտպանութեան զոհ գնաց։ Միեւնոյն լրագիրը կ'ըսէ թէ Մակերսֆոնդայնի ճակատամարտին մէջ Օրանժի թնդանօթներու հրամատար հազարապետ Ալպրէխդ էր որ ամրութիւնները պատրաստեց և հրետանիի գործողութիւններն ուղղեց։ Ճակատամարտի դաշտէն Պօէրք ժողվեցին հարիւրաւոր Լի Մէդֆորդ հրացաններ և լեցուն փամփշտանոցներ ինչպէս նաև սուիններ զորս անգլիացի զինուորք գետին նետած էին, արագապէս վազել փախչելու համար։ Պլեօմֆոնդայնէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մակերսֆոնդայնի ճակատամարտին օրը Քիմպըրլիի բնակիչք այնչափ ապահով էին իրենց ազատութեան վրայ որ, քաղաքին փողոցներն աւլեցին, գլխաւոր քառուղիներու բերանը ճոխ սեղաններ պատրաստեցին և հետեւեալ օրուան համար ալ փառաւոր պարահանդէս մը սարքեցին։ Առտուն թնդանօթի ձայներն առնելուն՝ խումբ մը մարդիկ ձիերով մեկնեցան ընդ առաջ Լորտ Միթուէնի։ Խեղճերը զօր. Վէսէլսի Պօէր պահակներու ձեռքն ինկան, որք հրացանի հարուածներով զանոնք առաջնորդեցին Պօէր բանակետղը, փոխանակ հետեւեալ օրուան համար պատրաստուած . . . պարահանդէսին։

Բել Մել Կազէդի ուղղեալ հեռագրի մը համաձայն, զրոյց կ'շրջի թէ Ծովային պաշտօնատունը ծանուցեր է բոլոր ոչ-գործօն սպաներուն որ պատրաստ ըլլան անմիջապէս գործի գլուխ անցնելու։

—Պարքլի Ուէգդի բոլոր անգլիացի հպատակներն հրաման ստացան Պօէր հրամատարէն որ ամէն ոք իրեն ներկայանայ պատերազմական հագուստով ունենալով երեսունական փամփուշտ և ութ օրուան ալ ուտեստ։ Հակառակ այս հրամանի չներկայացողները 37 անգլիական ոսկիի տուգանաց և երեք ամսուան տաժանակիր աշխատութեամբ բանտարկութեան պիտի ենթարկուին։

—Լէտիսմիթէ կ'հեռագրեն Ցնվ. 28ին.—«Հիմայ գիտենք որ Զօր. Պուլլըրի յառաջխաղացումը չյաջողեցաւ։ Հոս խիստ բնական յուսախաբութեան մ'ենթարկուեցան։ Բայց ո'չ ոք վհատած է։ Բանակետղին մէջ լուր տարածուեր է թէ Զօր. Պուլլըր նոր գծի մը վրայ պիտի յառաջանայ։ Անգլիացիք Սբիոն—Քոբը պարպելէ ետք, Պօէրք հոն իսկոյն թնդանօթներ զետեղելով այն տեղն ամրացուցին, Լէտիսմիթի շրջակայ պօէր բանակետղերը լեցուն են զօրքերով, որք Անգլիացւոց նահանջումէն ետք հոն եկան։

—Զինուորական շրջանակներու մէջ կ'խորհուի թէ Լէտիսմիթի անձնատուութեան կարճ միջոցի մէջ պիտի յաջորդէ Մէֆքինկի և Քիմպըրլիի անձնատուութիւնները, որոց հետեւանքը պիտի ըլլայ Լորտ Միթուէնի անմիջական պաշտօնանկութիւնը։

—Հռչակաւոր Իռլանտացի բժիշկ և խորհրդարանի անդամ Դաննըր կ'ծանուցանէ թէ Թրանսվալ պիտի երթայ Պօէրներու շրջուն հիւանդանոցներու մէջ ծառայելու համար։

—Մանչէսդըր Կարտիան կ'ըսէ թէ երբ Հարաւ-Աֆրիկէի յատկացուած թնդանօթները ղրկուին, Անգլիոյ մէջ 108 հատ պիտի մնայ։ Իսկ Զօր. Պուլլըրի ուզածին չափ եթէ ղրկուի միայն 48 թնդանօթ պիտի մնայ Անգլիոյ մէջ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՍԲԻՐՄԷՆԻ ԲԱՆԱԿԵՏՂ, 3 Փետր.— Մինչ հեծեալ հետեւակներու զօրագունդեր խուզարկութիւն կ'կատարէին, թշնամին բլուրներէն անոնց վրայ կրակ ընել սկսաւ։ Անգլիացիք բնաւ կորուստ չունեցան։

—Պօէրք կ'շարունակեն այրել Ալիս լերան ձախ կողմը գտնուած մարգագետինը, Անգլիացիներուն յառաջխաղացումը դիտելու համար։

ՏԸՐՊԷՆ, 4 Փետր.—Նադալի կառավարութիւնը բնիկ լրաբերէ մը իմացաւ թէ Պօէրք, Ցնվ. 31ին, յարձակեր են Նուդուի վրայ, որ Զուլուլէնտի մէջ վարչական պաշտօնէութեան կեդրոնատեղին է։ Պօէրք, իրենց թնդանօթով ստիպեր են որ վարիչ պաշտօնեան անձնատուր ըլլայ։ Կ'ապահովցնեն թէ պաշտօնատարը և իր կցորդները գերի բռնուած են։

ԲԱՐԻԶ.—Անգլիոյ Արտաքին գործոց պաշտօնատունը գանգատեր է ի Պերլին, Թրանսվալի ներկայացուցիչ Տոքթ. Լէյտսի եղած սիրալիր ընդունելութեան համար։

—Իբր հետեւանք 15 միլիոն ռուսական փոխառութեան լուրին՝ զոր տուաւ երէկ Ֆրանքֆուրթեր Զայթունկ, կ'ծանուցուի թէ այս փոխառութիւնը գոցելու համար Ռուս կառավարութիւնը, $3\frac{1}{2}$ % տոկոսով ազնուականութեան գրաւի թուղթեր շրջաբերութեան պիտի հանէ։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Սերպիոյ Ալեքսանդր թագաւորը յառաջիկայ Մարտ 6ին ներում պիտի շնորհէ վերջերս քաղաքական յանցանօք դատապարտեալ դաւադրութեանց հեղինակներուն։

ՍՈՒՏԱՆ.— Լոնտոնի լրագիրք կը կասկածին թէ Ֆրանսացիք կ'գրգռեն Սուտանի բնիկ սպաներն իրենց անգլիացի պաշտօնակիցներուն դէմ։ Բիչըներ փաշայի մեկնումէն ի վեր, բնիկ սպայք կարգ մը պահանջումներ կ'ընեն, և կ'ուզեն որ իրենցմէ մէկն ալ կառավարչի պաշտօնն ունենայ Օմտուրմանի մէջ, ուր է այժմ իշխանութեան կեդրոնը, Խարդումը քանդուած ըլլալուն համար վախճանեալ Էմիրին ձեռամբ։ Կ'վախնան յիշեալ լրագիրներն որ Սուտանի մէջ իսկ բնիկներու եւ Եւրոպացիներու խնդիր մը ծագի, և արգելք չըլլայ Սուտանի վերջնական խաղաղացման։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ միջեւ մերձեցումի մը կարելիութեան վրայ գերման եւ ֆրանսական թերթերու մէջ երեւցած յօդուածներուն ակնարկելով՝ Պերլինի Բօսդ թերթը կ'յայտարարէ թէ Գերմանք չեն կըրնար ուրիշ գաղթավայրի մը հետ փոխանակել Ալզաս Լօրէնը զոր իրենց արեան գնովը ձեռք ձգած են։ Պերլինեան թերթը կ'ըսէ նաև թէ Գերմանիա պէտք է շարունակէ խիստ չէզոքութիւն մը պահել և ո'չ թէ Անգլիոյ դէմ զինակցութեան մը յարել։

—Մենամարտը միշտ պարտաւորիչ կ'երեւի գերման բանակին մէջ, ինչպէս ցոյց կուտայ հետեւեալ դէպքը։ Ծանօթ բժիշկ մը, որ ջերմային հաստատութիւն մը կ'վարէր Դրիպէրկի մէջ, վէճ մը ունեցաւ իր պաշտօնակիցներէն միոյն հետ, որ մենամարտի հրաւիրեց զայն։ Բժիշկը մերժեց առարկելով թէ մենամարտն հակառակ է իր կրօնական սկզբունքներուն։ Եւ որովհետեւ երկու բժիշկներն ալ պահեստի բանակին մէջ հազարապետի աստիճան ունէին զինուորական իշխանութիւնը մէջ մտաւ։ Եւ մենամարտը մերժող բժիշկն առտու մը հետեւեալ պաշտօնագիրն ստացաւ. «Ձեր աստիճանէն զրկուած էք, վասն զի մերժեր էք զէնքով գոհացում տալ ձեր հակառակորդին, զոր թշնամանած էիք»։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ կառավարութիւնն օրինագիծ մը ներկայացուց Երեսփ. ժողովոյ, որպէս զի սա իր հաւանութիւնը տայ Լա Հէյի դեսպանախորհրդին իրաւարարութեան պայմանագրին։ Օրինագիծը կ'ըսէ թէ Իրաւարար ատենի միջազգային գրասենեակը Լա Հէյի մէջ հաստատելու մասին տրուած որոշումը մեծարանք մը պէտք է նկատել Հոլանտայի համար։

ՍՈՍԿԱԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ մը կ'տիրէ Սպանիական ամբողջ եզերաց վրայ։ Ատլանտեան մէջ բազմաթիւ նաւաբեկութիւններ եղած են։ Հեռագրական ամէն հաղորդակցութիւնք խզուեցան Մատրիտի և Բարիզի միջև։ Պիսքայան նահանգին մէջ երկաթուղոյ գծին վրայ ձիւնն այնչափ առատ եղած է որ երթեւեկութիւնն անհնար դարձած է։ Պերզանայի մէջ դեռատի աղջիկ մը շանթահար եղաւ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ.—Քէնդըքըքիի նախկին կառավարիչ Մր. Պրատլի յայտարարութիւն մը ուղղեց նահանգին օրէնսդիր մարմնին, ծանուցանելով որ այդ գաւառին եւ մանաւորապէս Ֆրանքֆորդի մէջ ապստամբութիւն կ'տիրէ, հետեւաբար Նահանգային ժողովի բացումը կ'յետաձգէ Փետր. 6ին եւ օրէնսդիր մարմնին իբր հաւաքատեղի կ'նշանակէ Լընտըն, որ կ'գտնուի Լորէլի շրջանակին մէջ։ Ժողովրդականք մերժեցին հնազանդիլ այս յայտարարութեան, զայն անօրինաւոր համարելով։ Կառավարիչը չի կրնար յետաձգել օրէնսդիր մարմնին գումարումը, մինչեւ իսկ եթէ ապստամբութիւն պատահի։ Մանաւանդ որ բնաւ ապստամբութիւն չկայ, բաց ի Միլիս զինուորութեան արարքներէն։ Ասկէ զատ կ'առարկեն թէ Լորէլի շրջանակն ամբողջովին հանրապետական ըլլալով օրէնսդիր մարմնին անդամոց կեանքը վտանգի մէջ է։ Հետեւաբար ժողովրդականք չպիտի մասնակցին ժողովոյ բացումին։ Այս յայտարարութեան հետեւանօք ժողովրդականք փորձեցին հաւաքուիլ թատրոնի մը կամ դատասրահի մը մէջ, բայց զօրքերն արգիլեցին։ Ժողովրդականք համաձայն են ընդունելու այն տեղեկագիր, զոր նախապէս ընտրուած կառավարիչը վաւերացնելով, փոխ-կառավարչի ընտրութիւնն ալ իրենց կամքին կ'թողու։ Դատարանք կ'մերժեն գումարուիլ ի Ֆրանքֆորդ, քանի որ միլիս զինուորութեան ձեռքն է քաղաքը։ Այս մերժման գլխաւոր պատճառներէն մին է նամակ մը ուր դատաւորական մարմնոյն 2 անդամոց մահու սպառնալիք եղած է։ Դեմոկրատական Կէպէլ որ Նահանգին քաղաքապետ ընտրուած էր ժողովրդականաց կողմէ, ընդդէմ հանրապետական Մր. Տէյլըրի, Ծերակոյտի ժողովասրահը գացած պահուն մարմնոյն մէջ գնտակ մ'ընդունեցաւ, բայց կ'երեւի թէ կեանքը վտանգի մէջ չէ։ Մարդասպանը պահուըտած էր շէնքին այն մասին մէջ որ յատկացուած է կառավարչին եւ արտաքին գործոց նախարարին։ Մարդասպանը թէեւ ձերբակալուեցաւ, բայց չուզեր պատասխանել։ Քէնդըքիի նահանգին բոլոր ժողովարաններուն մէջ աղօթքներ եղան գործուած սպանութեանց թողութիւն ստանալու եւ նահանգն աւելի մեծ արիւնահեղութիւններէ զերծ պահելու համար։

—Ծովակալ Տիւէյ ծերակուտականի մը կ'գրէ թէ ինք բնաւ չէր խոստացած Ակինալտոյի թէ Փիլիպպեանց անկախութիւնը պիտի պաշտպանէ։ Կ'յայտարարէ թէ ինք բնաւ իբր դաշնակից չէ նկատած Ակինալտօն, բայց թէ Սպանիոյ պատերազմի միջոցին ուզած է օգտուիլ անկէ եւ անոր զօրքերէն։ Ակինալտօ՝ ծովակալին եւ անոր սպայից կողմէ բանակցութեանց պահուն բնաւ յիշած չէ անկախութեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ֆ Ի Ն Ի Ք Ս

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,200,000

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխն եւ պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 անգլ. ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 22,000,000 անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

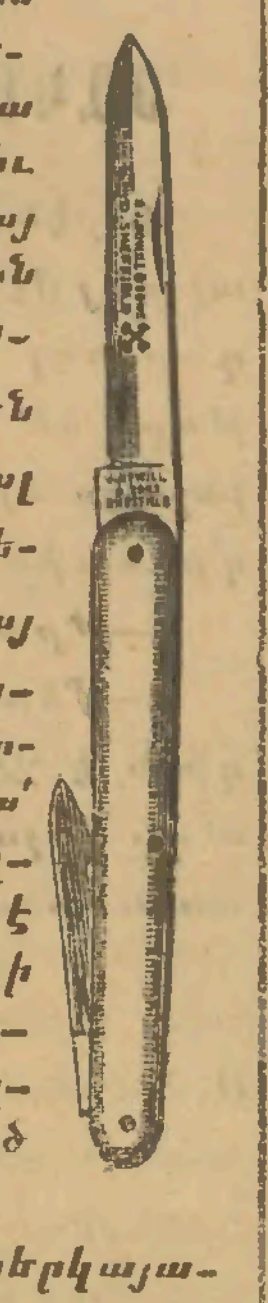
ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի՝ կալուածք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ միջնորդութեամբ ստորագրելոյս, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս Խան, գետնայարկ Թիւ 1։

ՄԻՏՆԷՅ ՆՈՎԻԼ եւ ԸՆԿ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ղալաթիա, Եէնի-Ճամի Փողոց, Թիւ 1, 2, 3

Անգլիոյ Շէֆիլտ քաղաքին ծօն Նովիլ և Որդւոց շինած գմելիները եւ կ'ծախուին Ղալաթիա Գէօրք պէյ խանին մէջ, Թիւ 1, 2, 3։ Զմելիներուն վրայ գործարանին յատուկ մարքան կայ։ Ոմանք անոնց կեղծը շինելով կ'ծախեն անգլ. կարդալ չգիտցողներուն։ Ասկից վնաս կ'պատճառէ Նովիլ գործարանին համբաւին։ Նոյն գործարանին շինածներն ահա այս նշանները կ'կրեն։ Կեղծը չգնելու համար, պէտք է փնտռել նոյն նշանները՝ Նովիլի գմելիներուն, մկրատներուն, ածելիներուն, դանակներուն վրայ։—Այս գործարան բացուած է 1700 Ապրիլ 26 ին։

Միտնէյ Նովիլ և Ընկ. ներկայացուցիչն են Միլների հռչակաւոր Դրամարկղներուն, համակ պողպատեայ, որք կատարելապէս ապահով են հըր դէհի և գողի դէմ։ Պաշտօնական վկայագրերով ապացուցեալ է Միլների Դրամարկղներուն այս առաւելութիւնը։

Այս անգլ. վաճառատան մէջ կը ծախուին նաև շնաչիր դգալ, պատառաքաղ, ամէն տեսակ սեղանի սպասք, նաև պաֆօնէ սպասք, սօպաներ, ցամաքային և ծովային զօրաց յատուկ թափծու պիտոյք, ընդօրինակիչ մեքենայք, գրի մեքենայ Րէմինկթոնի, մազի մեքենայ, ջաղացքի փոկերն և պողպատեայ գործիքն, ևն. ևն։

Հեռաւոր տեղերէ ապսպրանք ընդ փոյթ կ'գործադրուին։

ԶՈՒԱՐԹ ՄԵՔԵՆ ԱՎԱՐ ՄԸ

Ստամոքսի սոսկալի հիւանդութեան մը ենթարկուած էի, ախորժակս գոցուած էր, մարսողութիւնս դժուարացած, ստամոքսիս խիթերը չարաչար կը տանջէին զիս։ Ամէն օր նոր նոր դեղեր կը փորձէի, առանց օգուտ տեսնելու։ Բժիշկ մը ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻ առնել յանձնարարեց եւ վարանումս տեսնելով ըսաւ որ «Մարդուս մնունդը կազմող ալիւրային, մսային եւ իւղային նիւթերը մարսելու համար ստամոքսին մէջ զատ զատ գործարաններ կան, որոնց խւրաքանչիւրին մէջ պատրաստուած խմորը իր ճիւղին յատուկ սնունդը մարսելով արիւնի, մսի եւ ոսկորի կը վերածէ զայն. ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻՆ ամէն կարգի սնունդները մարսեցնող այս երեք խմորներն ալ կը պարունակէ իր մէջ եւ ստամոքսի ամէն տեսակ հիւանդութեանց, գլխաւորաբար, դժուարամարսութեան, քացխելու, փսխելու եւ խիթերու դէմ սքանչելի դեղ մ'է»։ ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻՆ գործածելէս քիչ վերջ արդարեւ ստամոքսս կատարելապէս բժշկուեցաւ, ախորժակս բացուեցաւ եւ ամենէն ծանր բաներն կը մարսեմ։ ԷԼԻՔՍԻՐ ԹԻՋԻՆ կը ծախուի ամէն դեղարաններու մէջ։

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Զբաղումներս ստիպած էին զիս նստողական կեանք վարել, որուն հետեւանօք ամէն օր կ'տառապէի ՊՆԴՈՒԹԵՆԷ ու ՊԱՍՈՒՐԷ։ Շարունակ գլուխս կ'ցաւէր, աչքերս կ'մթննային, ստամոքսս կ'խառնուէր և օր մը հանգիստ չունէի, պասուրէն գոյացած պուչտերը մանաւանդ միշտ կ'խշխշային։ Բժշկի մը յանձնարարութեամբ ՏՔԴ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ գործածելէս քիչ յետոյ ստամոքսս շտկուեցաւ, գլխուս ցաւերն անցան, պնդութիւնը ատտիճանաբար բժշկուեցաւ և ոչ պասուրէն և ոչ ալ պուչտերէն հետք չմնաց և հիմայ Տէր. Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերուն շնորհիւ կատարելապէս առողջ կ'ապրիմ։

[Ֆրանսա Սէն Լօռան գաւառին առձվարիչ։ ԱԼՖՐԷՏՕ

Վերոյիշեալ դեղահատերը ճշմարտապէս միակ դարման են, Պնդութեան, պասուրի և անոնցմէ գոյացած ամէն կարգի հիւանդութեանց. կանոնաւորաբար գործածուելով, ստամոքսն ու աղիքները կ'զօրացնեն ու մարսողութիւնը կ'դիւրացնեն։ Կ'ծախուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։

26—9

ՏՕՔԹՕՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ 15 տարիէ ի վեր իբր Բժիշկ, Վիրաբոյժ եւ Մանկաբարձ յաջողակութեամբը գոհ ըրած էր հասարակութիւնը, վերջերս ուղեւորութիւն մ'ըրած է Եւրոպա, ծամէն ուսումնասիրելու վիրաբուժական գործողութեան վերջին կատարելագործեալ դրութեանց ամէն մանրամասնութիւնները [technique], եւ յաջորդաբար Եւրոպայի գլխաւոր բժշկական կեդրոններուն՝ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ, ԼՈՆՏՈՆԻ, ՓԱՐԻԶԻ եւ ՎԻԷՆՆԱՅԻ հիւանդանոցներուն մէջ, ժամանակիս են նշանաւոր վիրաբոյժներուն գործողութիւններուն մօտէն հետեւելով՝ ուսումնասիրած է, մանաւանդ կանանց ներքին գործարաններու եւ որովայնի վրայ կատարուած ամէն գործողութիւնները (Laparotomie) եւ ասոնց պէտք եղած գործիքներն ալ հոգալով դարձած է իւր բնակավայրն՝ ԻԶՄԻՐ։ Պատիւ ունի ծանուցանել թէ պատրաստ է դարմանել ամէն հիւանդները, կատարել ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւն մարմնոյ որ եւ է մասին վրայ։ Կ'տեղաւորէ կոտրած եւ խախտած ոսկորներն նորագոյն մեթոտներով։ Մասնաւորապէս յանձն կ'առնէ դարմանել ԿԱՆԱՆՑ ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները՝ էն կատարելագործեալ կերպով։

Ամէն Ուրբաթ ձրի կ'քարմանէ աղքատաց ԱԿԱՆՋԻ, ՔԻԹԻ եւ ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւնները եւ վիրաբուժական գործողութիւն կ'կատարէ։ 66

ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ.— Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ՝ պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը։ Այս առթիւ նորէն կ'յիշեցնենք թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղշ.ի հաշուով միայն։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայէ, մսի հիւթէ, Փօսֆաթ տը շօէ և Ջղային ու ոսկրային դրութիւնը զարգացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղադրուած կազդուրիչ ըմպելի մ'է. ամէնէն ազդու դեղն է որ կ'բուժէ արեան աղքատութիւնը, գեղնութիւնը, թոքախտ, ստամոքսի ցաւերը, դժուարամարսութիւնն ու փորհարութիւնը։ Նոր ապաքինողներ, ծերեր, կիներ, աղջիկներ, տկար կազմ ունեցողներ առողջութեան մէջ նեղացող պատանիներ՝ գործածելով Վիալի Գինին, նոր ոյժ կ'ստանան։ Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարաններու և մեծ դեղավաճառներու մէջ։ 53—5

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլէ և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Մարիօփիս	5000	Թէյպըր	3000
Ֆայիլի	4500	Ֆերօս	3000
Նայդօքրիս	4200	Օսմանլի	3000
Եմէյսիս	3500	Թիպս	2500
Րամիսիս	3500	Կասքօնի	1500
Մինիս	3500	Կիէն	1500
Ենիւպիս	3000		

Դիմել առ Ժ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ. Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.
՚34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

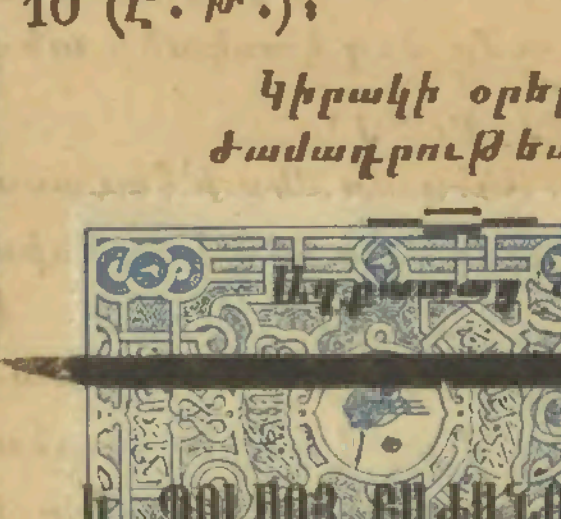
ՏՕՔԹ. Յ. ԱՐԲՈՊԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ՓԱՐԻԶԻ

Ի Սերէ տը Բէրա, Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամ 4 էն 10 (Ը. Թ.)։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Բիւզանդիոնի Կ. Պոլսոյ համար եռամսեայ բաժանորդագինն է միայն 36 ղրշ. ամսական ճիշտ 12 ղրշ.ի հաշուով։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԵՕՒՆԷՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ.

ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻԱ

Բարիք 1 և 3 Լը Բէյթիէ փողոց (Պույվառ տէ զ'Իդալիէնի անկիւնը)։ Զատ փոխադրած Ընկ. Անդրանիկ չունեցողը կ'պատկանին ապահովագրեալներուն։

1899 Յունուար 1 ին ամբողջովին երաշխաւորուած երաշխաւորութեան գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 119 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք։ Ապահովագրութիւն որ կ'լրանէ 4,892,000,000 Ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 432 միլիոն։

1899 ին հնգամեայ դրամով վճարելի շահեր են աւելի քան 15 միլիոն Ֆր. 1898 ի բաշխումէն աւելցած։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000 է աւելի անդամ, որք Ընկերութեան կը յօդեն, որոց կ'պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կ'մնայ արդիւնք Ընկերութեան բոլոր շահերը։ ԵԹԷ մտանական դեզ, եւ կամ առանձին չէք, խնամքին է մեզ համար իսկոյն Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւններ։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ունենալու սիրոյ ապահովագրութեան վրայ, և դէպ մահու առաջ ծանուցանելու մասին ամէն ինչ։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ժ. ԲԻ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քէնէք-Գեանտեբեան
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հաւէթօլ խան
Պայվուն փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

ԼՕԽՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ

Կ. Պոլիս Եսիլ Ջամիի Ճարշըսի Թիւ 57

Ֆընտըգլը, Ֆըստըգլը, պատէմլի, սադըզլը լօգումներ, սուճուգներ եւ չաքարեղէններ արհեստին կատարեալ պահանջումով կ'պատրաստուին այս վաճառատան մէջ։ Գնաւորներէ չաքարեղէնի պէտք ունեցողներ և փափկաճաշակ անձինք ամէն կերպով գոհ պիտի մնան այս լօգումի գործարանը դիմելով։ Գիներն յոյժ դիւրամատչելի։

Կ'վաճառէ նաև Գարագուլաքի պաղ ջուր, չիմնոստ, և զանազան ընտիր օշարակներ։

ԼԱ ԲՈՒԷՎՈՒԱՅԱՆԴ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՅ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ

Կ'ԳՈՐԾԷ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱԿԱԿՇՌՈՒՆ ՆԵՐՔԵՒ

Ընդհանուր Կեդրոնատեղի, Լիոն, Օրէլ—տը—Վիլ փողոց, Թիւ 42

ԼԱ ԲՈՒԷՎՈՒԱՅԱՆԴԻ նպատակն է 12 տարիէն ԿՐԿԻՆ դրամագլխի տէր ընել ամէն անոնք որք մասնաւոր գումար մը խնայած են, տղայոց օժիտ մը ապահովել, ցկեանս հասոյթ յատկացնել՝ մեծամեծ յաւելումներով ևն. ևն.։

Բացարձակ երաշխաւորութիւն՝ Ընկերութեան անդամոց դրամագլուխները՝ Պետական արժեթղթի վերածուած։

Արժեթղթերն ի պահ դրուած են Պանք տը Ֆրանսի մէջ, ընդ հսկողութեամբ Ընկերութեան անդամոց, ի ձեռն յատուկ յանձնաժողովոյ, նշանակեալ առեւտրական Նախարարին եւ Պետական ելեւմտից վերատեսուչներուն կողմէ։

Անդամ կ'ըլլան տարեկան 5 ֆրանքէ սկսեալ

Վճարմունք կ'կատարուին տասն տարի միայն։

Թուրքիոյ համար ընդհ. գործակալ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՈՑ

Ղալաթա, Չէչէեան Խան, Ա. յարկ.

Կ'փնտռուին գործակատար պաշտօնեաներ

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

ԺԹ. ՆԱՑՑԼԻՆՆԵՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները ջաւա անգլ. պողպատեայ առաւելութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ունենալ կ'ուզեն։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է ցուցահանդէսներու մէջ։

Օսմ. Կայսրութեան մէջ Սինկէրի մեքենաներուն միակ ներկայացուցիչն է Մ. Ժ. Նայտլինկեր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝

Բէրա, Շիշլի ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

Ղալաթա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եռեւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Ստամպօլ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթասիոնին դիմաց Թիւ 13.

Կեղծիքէն զգուշանալու համար վերինշեալին ուշադրութիւն ընելու է։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐԷՆ կ'խնդրուի թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրել։ Երկու երեսի վրայ գրուածները մեծ դժուարութիւն եւ յապաղում կ'պատճառեն։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մեճտ. 6ամս. $3^1/_2$. 3ամս. 2 Մճ.— Կ. Պոլսոյ համար 3ամս. 36 ղշ։ Արտասահման 40 Փր. 6ամս. 20. 3ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։— Մասնավճար կ'ընդունուի։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի [22]

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ԽՈՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Դ.

—Գամբիւզոն, Գամբիւզոն, պոռաց սուր ձայնով մը՝ վայրկեան մը նե՛րս եկուր, երկու այցելուներ քեզ կ'սպասեն։ Շո՛ւտ եկուր։

Ցետոյ, պատասխանն իմանալու համար, գործիքը ականջին տարաւ, և կրկին իր հիւրերուն մօտենալով.

—Համեցէք վայրկեան մը սպասել, ըսաւ, Գամբիւզոն հիմակ պիտի գայ։

Արդարեւ, ծանր ոտնաձայն մը տախտակամածը կճռացուց, հնչուն հազ մը լսուեցաւ դրսէն, և թխադէմ, բարձրահասակ ու մօրուեղ մարդ մը ներս մտաւ ժպտուն դէմքով մը։

Մառանվալ և Դռակոմէռ ոտքէն մինչեւ գլուխը չափեցին զայն, բայց լուռ մնացին։

Գամբիւզոն մինչեւ սենեակին մէջտեղ յառաջացաւ, և մէկ ձեռքը կուրծքին վրայ դրած.

—Պարոններուն ի՞նչ կերպով օգտակար կրնամ ըլլալ արդեօք, ըսաւ յարգական խոնարհութեամբ մը ծաւ լով։

—Պարոնները Ճէնի Հօուպքինսի վրայ տեղեկութիւն առնելու եկած են, ըսաւ Գամբիւզոնի կինն ամուսնոյն երեսը նայելով։

Գամբիւզոն յօնքերը պռստեց և խոժոռ դէմքով մը.

—Կ'կարծէի թէ, ըսաւ, այդ աղեբուխտ էակին անունն անգամ մ'ալ չպիտի լսէի։

—Կ'տեսնէ՞ք, պարոններ, յարեց տիկին Գամբիւզոն աշխուժով։ Ես ձեզ չըսի՞։ Բայց, Գամբիւզոն, երանուենք չունիս քու հին հաշիներուդ համար կասկածելի ցոյց տալու մեր գործակալութեան ձեռնհասութիւնը։ Պարոնները ծառայութիւն մը խնդրելու եկած են մեզմէ, և կ'ուզեն իմանալ թէ Րովէլիի Թատերախումբն ո՛ւր է այս պահուս։

—Ա՛հ, հառաչեց նախկին երգիչն արհամարհանքով, այդ խուլացի սինլքորին հետ երգելու համար էր որ մեզմէ զատուեցաւ արդէն։ Ծ'ս էր որ զինքն Օբերայի Թատրոնը մտցուցի։ Ծ'ս էր որ այնքան համբաւ և սոսկ վաստկցուցի իրեն։ Բայց, ապերա՛խտը, յարգս չի ճանչցաւ, ու մտիկ չըրաւ զիս։ Իր բուն անունը Ճէնի չէ արդէն։ Ժան Պօ կ'կոչուէր հոս եղած ատեն։

Գամբիւզոն կամաց կամաց հանդարտեցաւ։ Իր զայրոյթը վաղանցիկ էր, ինչպէս Թատերաբեմին վրայ։ Դէմքին վրայ նորէն երեւցաւ իր սովորական ժպիտը, և գրեհաղանին վրայէն խոշոր տումար մը առնելով, քանի մը վայրկեանի չափ թղթատելէ ետքը.

—Անշուշտ, պարոննե՛ր, ըսաւ, Թատերական խումբերու մէկ ընդարձակ ցուցակը, որ աշխարհի բոլոր երգիչներուն և երգչուհիներուն գործունէութեան մանրամասնութիւնները ցոյց կուտայ։ Կուզէ՞ք որ ըսեմ ձեզ թէ Սառա Պեռնար ո՛ւր է այս պահուս։ Ամսոյս 12ին Պուքրէշ էր... 18ին Պուտապէշտ...22ին Վիեննա...26ին Պոլիս...30ին....

—Բայց Րովէլի՞ն ընդմիջեց տիկին Գամբիւզոն սրտնեղութեամբ։

—Րովէլի, և իր խումբը Մէքսիքայի մէջ են այս պահուս, ուրկէ պիտի երթան ի Կուպանա, պիտի իջնեն ի Հնդկաստան, պիտի անցնին ի Բոլոմպօ, և պիտի վերադառնան Եւրոպա, Լոնտոնի մէջ անցունելու համար ամբողջ գարնան եղանակը։

—Ձեր տեղեկութիւնները ճի՞շդ են, հարցուց Դռակոմէռ աչքերը բացած, Ճէնի Հօուպքինս իրա՞ւ Լոնտոն պիտի երթայ յառաջիկայ գարնան։

—Մեր քով սխալ տեղեկութիւն չկայ, պարոններ, ըսաւ Գամբիւզոն թեթեւ զայրոյթով մը։ Ճէնի Հօուպքինս մայիս ամսուն պիտի երգէ Լոնտոնի Քովընդ-Կարտըն Թատերասրահին մէջ։

—Այդ աղէկ, բայց արդեօք կ'յիշէ՞ք թէ Ճէնի որ Թուականին Ֆրանսայէն հեռացաւ։

—Երկու տարիի չափ առաջ։

—Ապահո՞վ էք։

—Ըսի՛, և կ'կրկնեմ։ Մեր տեղեկութիւնները միշտ վաւերական են։ Օգոստոսին դեռ հոս մեր քովն էր. Տիկինը շատ լաւ կ'յիշէ։ Պզտիկ հաշիւ մ'ալ թողուց ու այնպէս գնաց լկըտա՛ծը։ Իրեն նամակ գրեցի երեսը վար առնելու համար։ Բայց պատասխան անգամ չգրեց։ Ես իր ձեռագրին սիրահարը չէի որ իբր Թանկագին բան ուզէի հատ մը ունենալ անկէ։ Իր մարդավարութեան չափը կ'ուզէի հասկնալ, հասկցայ։ Ես իր ձեռքովը գրուած քանի աւելի նամակ ունիմ հոս։ Անոնք կ'բաւեն ինծի։

—Նմոյշ մը կ'հաճի՞ք ցոյց տալ մեզ, ըսաւ Դռակոմէռ սրտին յուզումը ծածկել ջանալով։ Ձեր յոգնութիւնը պարապը չենք հաներ։ Կրնաք վստահ ըլլալ։

—Շնորհակալ եմ ձեր վեհանձնութենէն, յարեց Գամբիւզոն աչքերը շլացած, բայց պատուոյ խօսք կուտա՞ք որ գործին մէջ վտանգաւոր բան մը չկայ մեզ համար։

—Այո՛, յայտարարեցին Դռակոմէռ ու Մառանվալ մէկ բերան։

Գամբիւզոն խոնարհելով քանի մը քայլ ետ գնաց. սենեակին անկիւնը գտնուող պայուսակ դարակ մը բացաւ, և Թուղթերու կոյտին մէջ սկսաւ իր փնտռտուքը։

Դռակոմէռի հետաքրքրութիւնը կ'աւելնար հետզհետէ։

Թէեւ հասկցած էր թէ մեծ բան մը կարելի չէր քաղել Գամբիւզոնի տուած միջակ տեղեկութիւններէն, բայց Ճէնիի գրով գրուած նամակ մ'ալ զուրկ չէր կարեւորութենէ։

Սակայն մէկէն ի մէկ ուրիշ գաղափար մը եկաւ միտքը, և մինչ Գամբիւզոն իր որոնումը կ'շարունակէր պայուսակ դարակին մէջ, Դռակոմէռ անտարբեր շեշտով մը.

—Պ. Գամբիւզոն, ըսաւ, ձեր Թանկագին Թղթերուն մէջ իր կենդանագիրն ալ ունի՞ք արդեօք։

—Հապա՛, պատասխանեց Գամբիւզոն գլուխը երերցնելով, ետեւն ալ սիրազեղ ձօն մը կայ։ Աղէ՛կ ըսիք։ Ձեզի տամ այդ լուսանկարը, որ երկու կերպով ալ կրնայ օգտակար ըլլալ ձեզ։

Ու մեծադիր պատկեր մը երկնցուց Դռակոմէռի, որ սրտի ճշմարիտ անձկութեամբ և յուզումով առաւ զայն նախկին երգիչին ձեռքէն։

Դռակոմէռ ամբողջ մարմնով կ'դողդղար հիմակ, և չէր համարձակեր վրան նայելու։ Եթէ պատկերը Ճէնին ցոյց տար այնպէս ինչպէս որ ինք տեսած էր Սան-Ֆրանչիսքոյի մէջ, իր բոլոր հաշիւներն ու ենթադրութիւնները ջուրը պիտի իյնային։ Այն ատեն ինքն ալ պիտի ստիպուէր համոզուիլ թէ Ճէնիի և Լէօ Բէռնլլիի միջեւ աչքի զարնող նմանութիւն մը կար միայն, և դատական սխալի մը գոյութիւնն իսկ ամօթ մը պիտի ըլլար հաշուելու։

Դռակոմէռ զօրաւոր ճիգ մը ըրաւ սակայն, լուսանկարին վրայ նայեցաւ ուշադրութեամբ, և ուրախութեան ճիչ մը արձակելով.

—Ճէնի Հօուպքինսը չէ՛ այս, պոռաց մէկէն ի մէկ։

Գամբիւզոնի դէմքին վրայ հեգնական ծիծաղ մը երեւցաւ։

Կ'զարմանար թէ այս անծանօթ մարդիկ, որոց հաճոյակատար երեւնալու համար իր ամբողջ հմտութեան պաշարը թափած էր, ինչո՞ւ կարգ մը ճռռոտ խօսքերով չէին ուզեր ընդունիլ իր աչքով տեսած բանը։

—Կ'երեւի թէ, ըսաւ շարունակելով իր հեգնական ծիծաղը, պարոնները կատակէ չափազանց կ'ախորժին։ Այս լուսանկարին ներկայացուցած կինը Ժան Պօն է, և իբր Ժան Պօ՝ Ճէնի Հօուպքինսէ տարբեր մէկը չի կրնար ըլլալ։ Թուաքանական պարզ հաշուի մը չափ ճիշտ է այս։

Դռակոմէռ չպատասխանեց։ Խեղճ երիտասարդը, որ այնքան զանազան հուսանքներու մէջ չէր կրնար փնքըինք զեկավարել, աչքը տնկած կ'դիտէր դեռ այդ խորհրդաւոր լուսանկարը, որ կ'ներկայացնէր թխադէմ կին մը, գեղանի, երկայնահասակ և բարեկազմ, և որուն հօլանի կուրծքն ու մերկ բազուկները կ'շլացնէին իր աչքերը։ Սան-Ֆրանչիսքոյի երգչուհւոյն մէկ գիծն անգամ չկար այս կնոջ դէմքին վրայ, ուր երազուն ժպիտ մը կ'փողփողէր։

Գործին մէջ սխալ մը կ'նալու էր անպատճառ։

(Շար.) Թարգմ. ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նօ 23. Պապը Ալի Ճատտէսի